

ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ІЗ ЗАПОБІГАННЯ НАДЗВИЧАЙНИМ СИТУАЦІЯМ

PRINCIPLES OF ACTIVITY OF THE STATE EMERGENCY SERVICE OF UKRAINE FOR THE PREVENTION OF EMERGENCY SITUATIONS

Чекригін О.М., здобувач

Науково-дослідного інституту публічного права

Наголошено, що завдання Державна служба України з надзвичайних ситуацій як напрями її діяльності щодо запобігання надзвичайним ситуаціям мають бути реалізовані з урахуванням непорушних, керівних засад такої діяльності. Констатовано, що характеристика Державної служби України з надзвичайних ситуацій як суб'єкта запобігання надзвичайних ситуацій не може бути здійснена поза дослідженням принципів її діяльності в даній сфері суспільних відносин. З'ясовано значення поняття «принцип» в українській мові, з точки зору семантики, філософії та юриспруденції. Запропоновано під принципами запобігання надзвичайним ситуаціям Державної служби України з надзвичайних ситуацій розуміти закріплені на нормативно-правовому рівні непорушні, керівні засади, що визначають основи та вектор діяльності даного органу державної влади щодо завчасного реагування загрозам виникнення надзвичайних ситуацій, недопущення їх настання, а в разі їх настання – пом'якшення їх можливих наслідків. Згруповано принципи запобігання надзвичайним ситуаціям Державної служби України з надзвичайних ситуацій в залежності від сфер їх поширення. Виокремлено й охарактеризовано: загальноправові принципи, дія яких поширюється на всіх суб'єктів владних повноважень, в тому числі на діяльність Державної служби України з надзвичайних ситуацій із запобігання надзвичайним ситуаціям (верховенство права, законність, гласність та прозорість, рівність); міжгалузеві принципи, що мають свій прояв у межах функціонування правоохоронного сектору держави (принцип централізації управління; принцип єдиначальності; принцип підпорядкованості; принцип службової дисципліни); галузеві принципи, тобто такі, дія яких поширюється виключно на дану сферу суспільних відносин (принцип статутної дисципліни; принцип комплексного підходу; принцип максимально можливого, економічно обґрунтованого зменшення ризику; принцип добровільності; принцип відповідальності; принцип виправданого ризику; принципи управління під час надзвичайних ситуацій (безперервності, послідовності, гнучкості, стійкості).

Ключові слова: Державна служба України з надзвичайних ситуацій, запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, принципи діяльності, загальноправові принципи, міжгалузеві принципи, галузеві принципи.

It has been emphasized that the tasks of the State Service of Ukraine for Emergency Situations as the areas of its activity regarding the prevention of emergency situations should be implemented taking into account the inviolable, guiding principles of such activity. It has been established that the characterization of the State Emergency Service of Ukraine as a subject of emergency prevention cannot be carried out without the study of the principles of its activity in this sphere of public relations. The meaning of the concept of "principle" in the Ukrainian language has been clarified from the point of view of semantics, philosophy and jurisprudence. It has been suggested that the principles of emergency prevention of the State Emergency Service of Ukraine should be understood as the inviolable, guiding principles established at the regulatory and legal level, which determine the basis and vector of the activity of this state authority in terms of early response to threats of emergency situations, prevention of their occurrence, and in the case of occurrence – mitigating their possible consequences. The principles of prevention of emergency situations of the State Emergency Service of Ukraine have been grouped depending on the spheres of their distribution. It has been separated and characterized: general legal principles, the effect of which extends to all subjects of power, including the activities of the State Emergency Service of Ukraine to prevent emergencies (rule of law, legality, openness and transparency, equality); cross-sectoral principles manifested within the functioning of the law enforcement sector of the state (the principle of centralization of management; the principle of unity of command; the principle of subordination; the principle of official discipline); industry principles, i.e. those whose effect extends exclusively to this sphere of social relations (the principle of statutory discipline; the principle of an integrated approach; the principle of maximum possible, economically justified risk reduction; the principle of voluntariness; the principle of responsibility; the principle of justified risk; principles of management during emergency situations (continuity, consistency, flexibility, stability).

Key words: State Service of Ukraine for emergency situations, prevention of emergency situations, principles of activity, principles of general law, inter-branch principles, branch principles.

Постановка проблеми. Завдання Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС) як напрями її діяльності щодо запобігання надзвичайним ситуаціям мають бути реалізовані з урахуванням непорушних, керівних засад такої діяльності. Зокрема, науковці відмічають, що будь-яка легітимна діяльність має бути заснована на закріпленні на нормативному рівні непорушних, основоположних правилах, що, як у чинному національному законодавстві, так і в науково-правових колах, визначаються як її принципи [1, с. 88]. При цьому, відмічає авторський колектив підручнику «Адміністративне право України. Повний курс», принципи є провідною категорією в адміністративному праві всіх континентальних європейських країн. У принципах зміст права розкривається поглиблено, у них безпосередньо виявляється сутність права, його основи, закономірності суспільного життя, тенденції та потреби [2, с. 34]. З огляду на що, характеристика ДСНС як суб'єкта запобігання надзвичайних ситуацій не може бути здійснена поза дослідженням принципів її діяльності в даній сфері суспільних відносин.

Аналіз публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми. Адміністративно-правові засади діяльності окремих інституцій, зокрема ДСНС,

досліджували в своїх наукових працях багато вчених, як-то: О.М. Бандурка, М.М. Бурбика, О.В. Джафарова, М.В. Джафарова, Д.В. Кібець, О.А. Моргунов, В.Б. Пчелін, В. П. Садковий, А.В. Солонар, І.М. Троян, М.В. Удод, Л. В. Ушаков, М.В. Цвік, С.О. Шатрава, А.С. Філіпенко, К.Д. Янішевська й інші. Але принципи діяльності ДСНС щодо запобігання надзвичайним ситуаціям по сьогодні залишаються малодослідженими.

Метою статті є визначення сутності та здійснення систематизації принципів діяльності ДСНС із запобігання надзвичайним ситуаціям.

Виклад основного матеріалу. Уточнюючи понятійно-категоріальний апарат значимо, що в загальному значенні категорією «принцип» в українській мові застосовують задля позначення: переконання, норма, правило, яким керується хто-небудь у житті, поведінці; особливість, покладена в основу створення або здійснення чого-небудь, спосіб створення або здійснення чогось; основне вихідне положення якої-небудь наукової системи, теорії, ідеологічного напрямку [3, с. 1125].

Як свідчить семантичний аналіз досліджуваної категорії, навіть у випадках її повсякденного вживання нею

позначають щось головне, основу побудови певного явища або здійснення відповідних процесів. На такому значенні принципів наголошують і в правовій науці. Зокрема, аналізуючи принципи процесуального права, О.А. Коваль відстоює позицію, відповідно до якої принцип – це завжди вихідна спрямовуюча засада. Стосовно до права необхідно мати на увазі, що в цій області, як й в усіх інших областях, принцип – це насамперед ідея. Однак, підкреслює вчений, не лише ідея. Зокрема, як власно право не зводиться до ідей, а охоплює й норми й соціальні відносини, так і його принципи виходять за межі лише ідей і набувають нормативного та правозастосовчого змісту [4, с. 48]. При цьому, як свідчить проведений аналіз, учені-правознавці в цілому одностайні в питанні щодо розуміння сутності принципів відповідної діяльності, а деякі незначні розбіжності можуть мати місце лише з огляду на специфіку досліджуваної ними сфери суспільних відносин.

Так, на сторінках юридичної енциклопедії сутність даної категорії розкривають за допомогою вказівки на те, що вона являє собою основні засади, вихідні ідеї, що характеризуються універсальністю, загальною значущістю, вищою імперативністю та відображають суттєві положення теорії, вчення, науки, системи внутрішнього й міжнародного права, політичної, державної чи громадської організації. При цьому, підкреслює авторський колектив шеститомної юридичної енциклопедії, принципу притаманна властивість абстрактного відображення закономірностей соціальної дійсності, що зумовлює їх особливу роль у структурі широкого кола явищ. Принцип є джерелом багатьох явищ або висновків, що відносяться до нього, як дія до причини або як наслідки до підстави [5, с. 110–111].

О.В. Джафарова в межах монографічного дослідження доводить, що принципи права є базовою категорією, вихідним началом, керівною ідеєю формування та функціонування держави, побудови її внутрішніх і зовнішніх зв'язків, де людина та її права є найвищою соціальною цінністю [6, с. 68]. В подальшому вчена акцентує увагу, що принципи дозвільної діяльності органів публічної адміністрації – це базові ідеї, положення, обумовлені метою і завданнями, які стоять перед ними щодо формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки [6, с. 468]. З цієї позиції можна розглядати принципи діяльності ДСНС в частині реалізації державної політики у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій тощо.

Також доволі цікавим щодо визначення сутності досліджуваної категорії виглядає підхід В.Л. Форсюк, на думку якої в цілому принципи – це по суті артикульовані та концептуально виражені ідеали, граничні значення та смисли, що сформовані внаслідок акумуляції певного інтересуб'єктивного соціального досвіду, й у цьому контексті вони набувають особливого значення для теорії правової нормативності. При цьому, наголошує вчена, аби відповідна ідея еволюціонувала в правову цінність, а та, своєю чергою, – у правовий принцип, вона потребує схвалення та багаторазового повторення [7, с. 23]. Підтримуючи наведений підхід до розуміння сутності принципів відповідної діяльності, доповнимо його в частині того, що зазначене вченою «схвалення та багаторазове повторення» є наслідком нормативно-правового закріплення як окремо взятого принципу, так і їх системи. З огляду на що в літературі навіть використовують конструкцію «норми-принципи».

Наприклад, авторський колектив підручника «Загальна теорія держави і права» зауважує, що норми-принципи – це найбільш загальні та стабільні імперативні вимоги, закріплені в праві, які є концентрованим виразом найважливіших сутнісних рис і цінностей, що притаманні цій системі права, і визначають її характер та напрями подальшого розвитку [8, с. 240]. На нашу ж думку, по відношенню до

діяльності органу державної влади, в тому числі ДСНС, можна використовувати просто категорію «принципи», адже, як зазначалося раніше, будь-які аспекти такої діяльності мають ґрунтуватися на нормативно-правових засадах.

З урахуванням наведених позицій під принципами запобігання надзвичайним ситуаціям ДСНС слід розуміти закріплені на нормативно-правовому рівні непорушні, керівні засади, що визначають основи та вектор діяльності даного органу державної влади щодо завчасного реагування загрозами виникнення надзвичайних ситуацій, недопущення їх настання, а в разі їх настання – пом'якшення їх можливих наслідків.

На сьогодні можна назвати доволі значну кількість принципів запобігання надзвичайним ситуаціям ДСНС, що пов'язано із сферами, у межах яких окремо взятий принцип знаходить свій прояв. У такому разі мову слід вести, зокрема, про загальноправові принципи, під якими науковці традиційно розуміють основні засади, вихідні ідеї, що означені універсальністю, загальною значущістю, вищою імперативністю та відображають найголовніший зміст права. На основі таких принципів координується функціонування всього механізму правового регулювання. Також, підкреслюючи значення загальноправових принципів, автори навчального посібнику «Теорія держави і права» вказують на те, що вони слугують критерієм оцінки правильності рішень органів держави та дій громадян, формують правове мислення та правову культуру, утверджують систему права [9, с. 95]. Будучи ключовими ідеями, які покладено в підґрунтя правової системи в цілому загальноправові принципи знайшли своє законодавче закріплення в положеннях Конституції України й є найбільш значимими для права [10, с. 27]. Іншими словами, загальноправові принципи є основою для діяльності будь-якого суб'єкта владних повноважень, в тому числі ДСНС як суб'єкта запобігання надзвичайним ситуаціям.

Вище нами вже було вказано на один з провідних загальноправових принципів ДСНС щодо запобігання надзвичайним ситуаціям – принцип законності. При цьому відмітимо, що з огляду на те, що загальноправові принципи є основою здійснення будь-якої легітимної діяльності, в літературі характеристиці їх сутності з особливостям застосування приділена значна увага, з огляду на що в межах представленого наукового дослідження наведемо лише основні з них, що мають найбільш яскравий прояв в досліджуваній сфері суспільних відносин. Зокрема, крім принципу законності, мова може йти про принцип верховенства права. Практичний зміст даного принципу відображено в ст. 3 Основного закону України, відповідно до якої людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [11].

Слід зазначити, що основні принципи здійснення цивільного захисту, в межах якого відбувається й діяльність ДСНС щодо запобігання надзвичайним ситуаціям сформовані в ст. 7 Кодексу цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року [12]. При цьому в їх переліку відсутній як принцип верховенства права, так і принцип законності. Разом із тим аналіз вищенаведеної норми свідчить про те, що вказані принципи знайшли своє опосередковане відображення в її змісті. Зокрема, мова йде про те, що згідно з п. п. 1, 3, 8 ч. 1 ст. 7 зазначеного акта законодавства цивільний захист здійснюється за такими основними принципами як: гарантування та забезпечення державою конституційних прав громадян на захист життя, здоров'я та власності, а також виконання у воєнний час норм міжнародного гуманітарного права; пріоритетності завдань, спрямованих на рятування життя та збереження здоров'я громадян; відповідальності посадових осіб органів державної влади й органів місцевого самоврядування за дотримання вимог законодавства з питань цивільного захисту [12].

В якості ще одного загальноправового принципу діяльності ДСНС щодо запобігання надзвичайним ситуаціям слід розглядати принцип гласності та прозорості. Сутність даного принципу на сторінках фахової літератури з юриспруденції розкривають як такого, в межах якого забезпечується насамперед розповсюдженням інформації в усіх сферах суспільного та державного життя через спеціальні інформаційні служби, засоби масової інформації й інші засоби інформування, відкритим (публічним) характером державних органів, органів місцевого самоврядування [13, с. 583]. Так, відповідно до п. 6 ч. 1 ст. 7 Кодексу цивільного захисту України одним з основних принципів здійснення цивільного захисту є гласність, прозорість, вільне отримання та поширення публічної інформації про стан цивільного захисту, крім обмежень, встановлених законом [12].

Говорячи про загальноправові принципи діяльності ДСНС щодо запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, не можемо не відмітити той факт, що в наведеному їх законодавчому переліку жодним чином не згадується один з провідних з них – принцип рівності. Даний принцип, як і решта загальноправових принципів, знайшов своє законодавче закріплення в приписах Конституції України, відповідно до ст. 24 якої громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. При цьому не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного й соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками [11]. Даний принцип застосовується в діяльності будь-якого правоохоронного органу, прикладом чого можуть служити приписи ст. 7 Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року, відповідно до якої в діяльності поліції забороняються будь-які привілеї чи обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовною або іншими ознаками [14].

З урахуванням вищевказаного вважаємо, що принцип рівності має бути відображений і в положеннях законодавства, що закріплює нормативно-правові засади запобігання надзвичайним ситуаціям ДСНС. У зв'язку з чим пропонуємо ч. 1 ст. 7 Кодексу цивільного захисту України доповнити п. 10 наступного змісту: «10) здійснення цивільного захисту незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак».

Наступна група принципів діяльності ДСНС щодо запобігання надзвичайним ситуаціям представлена міжгалузевими принципами, під якими науковці розуміють такі, що діють у межах не однієї або ж всіх різновидів легітимної діяльності, в під час декількох споріднених її видів [15, с. 89]. В якості таких споріднених видів діяльності, на нашу думку, в контексті досліджуваного питання слід обрати діяльність правоохоронну, здійснення якої буде характерно ДСНС й під час запобігання надзвичайним ситуаціям. Такі принципи відображено в п. 5 ч. 1 ст. 7 Кодексу цивільного захисту України [12], аналіз якої свідчить, що до них слід віднести наступні:

1) принцип централізації управління. Як зауважує авторський колектив навчального посібнику «Основи адміністративного менеджменту», централізація – це концентрація прав прийняття рішення, зосередження владних повноважень на верхньому рівні управління. При цьому, наголошують вчені, централізація є реакцією організованої системи, спрямованої на запобігання перекручуванню інформації під час її передачі через усі рівні управління, вона полегшує вертикальну координацію – управлінські рішення делегуються зверху вниз, дозволяє використовувати досвід і краще розуміти цілі організації, які при-

таманні керівникам вищих рівнів управління, забезпечує сильне керівництво, оскільки влада концентрується на вершині організаційної структури [16, с. 152].

2) принцип єдиноначальності. У літературі під єдиноначальністю розуміють спосіб управління, за якого підпорядкований суб'єкт отримує владні розпорядження та звітує лише перед одним безпосереднім керуючим суб'єктом. При цьому, як цілком слушно відмічає Р. Труба, в практичній площині єдиноначальність забезпечує чіткість в організації роботи, підвищення відповідальності працівників за доручену їм справу, виключає знеособленість і безвідповідальність. У такому разі кожен працівник відповідає за свою ділянку роботи та підпорядкований одному певному керівнику, розпорядження якого є для нього обов'язковими [17, с. 234].

3) принцип підпорядкованості. У навчальному посібнику «Державне управління» В.Я. Малиновський відмічає, що підпорядкованість є поняттям, що характеризує, як правило, найвищу організаційну залежність органу нижчого рівня від органу вищого рівня. У той же час підпорядкованість може мати різні ступені повноти – повну та часткову. Повна підпорядкованість передбачає наявність у вищого органу всіх або переважної більшості важелів керуючого впливу, включаючи рішення щодо підлеглому органу. Своєю чергою, частковою є підпорядкованість, коли в організаційних відносинах наявні лише деякі із вищевказаних важелів [18, с. 500].

4) принцип статутної дисципліни. З приводу даного принципу вважаємо за необхідне зробити декілька уточнень. Так, по-перше, якщо розглядати його в якості міжгалузевого принципу, то більш вдало використовувати категорію «службова дисципліна», що має місце в межах діяльності більшості правоохоронних органів і визначається в положеннях відповідних дисциплінарних статутів. Так, говорячи про ДСНС, слід навести Дисциплінарний статут служби цивільного захисту, затвердженого Законом України від 5 березня 2009 року, який визначає сутність службової дисципліни, права й обов'язки осіб рядового і начальницького складу органів та підрозділів цивільного захисту, в тому числі слухачів і курсантів навчальних закладів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику в сфері цивільного захисту, щодо її додержання, види заохочення та дисциплінарних стягнень і порядок їх застосування. При цьому під службовою дисципліною законодавець розуміє бездоганне та неухильне виконання особами рядового і начальницького складу службових обов'язків, установлених Кодексом цивільного захисту України, цим Статутом, іншими нормативно-правовими актами та контрактом про проходження служби в органах і підрозділах цивільного захисту [19]. Із чого слідує, що в якості міжгалузевого принципу указаний вище має бути сформований як принцип службової дисципліни діяльності ДСНС щодо запобігання надзвичайним ситуаціям.

Разом із тим мова може йти й про принцип статутної дисципліни, який, на нашу думку, слід розглядати як галузевий принцип діяльності ДСНС щодо запобігання надзвичайним ситуаціям. Як зауважує Н.А. Плахотіна, галузеві принципи – це такі принципи, які властиві певній галузі та відображають її специфіку [20, с. 37]. Тобто галузевими принципами діяльності ДСНС будуть ті, які властиві виключно сфері суспільних відносин щодо здійснення запобігання надзвичайним ситуаціям. Так, говорячи про принцип статутної дисципліни, слід зазначити, що як в положеннях законодавства, так і на сторінках фахової літератури він не знайшов свого належного відображення. Фактично, єдині згадки про нього містяться в приписах п. 5 ч. 1 ст. 7 Кодексу цивільного захисту України та ряду підзаконних нормативно-правових актів і застосовуються по відношенню до діяльності Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, аварійно-рятувальних служб.

При цьому в п. 7 ч. 1 ст. 17 вищенаведеного нормативно-правового акта вказується, що центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики в сфері цивільного захисту затверджує статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту в надзвичайних ситуаціях [12].

У даному випадку мова йде про Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, затверджений наказом Міністерства внутрішніх справ України від 26 квітня 2018 року № 340 (далі – наказ № 340), який визначає систему організації і зміст дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та небезпечних подій. Окрім цього, вказаним наказом затверджено Статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж [21]. Із чого слідує, що принцип статутної дисципліни передбачає реалізацію органами та підрозділами ДСНС чітко визначеного адміністративним законодавством послідовного цілеспрямованого порядку дій задля реагування на загрози виникнення надзвичайним ситуаціям, недопущення їх настання та мінімізації наслідків таких ситуацій. З урахуванням наведеного п. 5 ч. 1 ст. 7 Кодексу цивільного захисту України має бути викладений в наступній редакції «5) централізації управління, єдиноначальності, підпорядкованості, статутної та службової дисципліни Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, аварійно-рятувальних служб».

Як свідчить аналіз приписів ст. 7 Кодексу цивільного захисту України, серед галузевих принципів діяльності ДСНС щодо запобігання надзвичайним ситуаціям слід назвати наступні принципи: комплексного підходу до вирішення завдань цивільного захисту; максимально можливого, економічно обґрунтованого зменшення ризику виникнення надзвичайних ситуацій; добровільності – у разі залучення громадян до здійснення заходів цивільного захисту, пов'язаних з ризиком для їхнього життя і здоров'я; відповідальності посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування за дотримання вимог законодавства з питань цивільного захисту; виправданого ризику та відповідальності керівників сил цивільного захисту за забезпечення безпеки під час проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт [12].

В якості окремої групи галузевих принципів діяльності ДСНС щодо запобігання надзвичайним ситуаціям слід назвати принципи управління під час надзвичайних ситуацій, якими згідно з приписами наказу № 340 є: безперервність управління, яке досягається своєчасним при-

йняттям рішень та оперативним доведенням завдань до підпорядкованих підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, наявністю зв'язку з ними та взаємодіючими органами управління, своєчасним розгортанням пересувних пунктів управління; послідовність управління, що полягає в рішучому і наполегливому впровадженні заходів, передбачених планами реагування на НС, планами локалізації і ліквідації наслідків аварій, організаційно-розпорядчими документами щодо дій персоналу в разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій, планами цивільного захисту на особливий період та прийнятих рішень щодо проведення аварійно-рятувальних та інші невідкладних робіт у встановлені терміни; гнучкість управління, яке забезпечується оперативним реагуванням на зміну обстановки, своєчасним уточненням прийнятих рішень, поставлених завдань підпорядкованим підрозділам Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та порядку взаємодії; стійкість управління, що досягається шляхом забезпечення безперебійного функціонування основного (стаціонарного) пункту управління та розгортанням у зоні надзвичайної ситуації пересувних пунктів управління та дублюючих засобів зв'язку [22].

Висновки. Отже, діяльність ДСНС щодо запобігання надзвичайним ситуаціям має бути здійснена з урахуванням цілої низки принципів, з огляду на значну кількість яких вони були згруповані нами в залежності від сфер їх поширення. Першу групу становлять загальноправові принципи, дія яких поширюється на всіх суб'єктів владних повноважень, в тому числі на діяльність ДСНС із запобігання надзвичайним ситуаціям. У межах даної групи принципів діяльності ДСНС із запобігання надзвичайним ситуаціям названо принципи верховенства права, законності, гласності та прозорості, рівності. Другу групу принципів діяльності ДСНС із запобігання надзвичайним ситуаціям становлять міжгалузеві принципи, що мають свій прояв у межах функціонування правоохоронного сектору держави. Серед таких принципів названо наступні: принцип централізації управління; принцип єдиноначальності; принцип підпорядкованості; принцип службової дисципліни. Останню групу принципів діяльності ДСНС щодо запобігання надзвичайним ситуаціям утворюють галузеві принципи, тобто такі, дія яких поширюється виключно на дану сферу суспільних відносин. До таких принципів віднесено наступні: принцип статутної дисципліни; принцип комплексного підходу; принцип максимально можливого, економічно обґрунтованого зменшення ризику; принцип добровільності; принцип відповідальності; принцип виправданого ризику; принципи управління під час надзвичайних ситуацій (безперервності, послідовності, гнучкості, стійкості).

ЛІТЕРАТУРА

1. Пчелін В.Б. Поняття та значення принципів організації адміністративного судочинства. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2016. № 4 (20). С. 88-93.
2. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
4. Коваль О.А. Принципи процесуального права та їх втілення в законодавчій регламентації діяльності міліції України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2005. 198 с.
5. Юридична енциклопедія: у 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ: Українська енциклопедія, 2003. Т. 5. 736 с.
6. Джафарова О.В. Дозвільна діяльність органів публічної адміністрації в Україні: питання теорії та практики: моногр. Харків: Діа плюс, 2016. 688 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7754>
7. Форсюк В.Л. Теоретичні проблеми реалізації принципів оподаткування: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2021. 302 с.
8. Загальна теорія держави і права: підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів / М.В. Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПРн України М.В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПРн України О.В. Петришина. Харків: Право, 2011. 584 с.
9. Теорія держави і права: навч. посіб. / за заг. ред. В.В. Копейчикова. Київ: Юрінформ, 1995. 320 с.
10. Паньков Д.А. Принципи правового регулювання колективних трудових відносин: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Одеса, 2007. 209 с.
11. Конституція України: закон України від 28.06.1996 № 254к/96 ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
12. Кодекс цивільного захисту України: закон України від 02.10.2012 № 5403-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 34-35. Ст. 458.

13. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ: «Укр. енцикл.», 1998. Т. 1 : А – Г. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2011. 656 с.
14. Про Національну поліцію: закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
15. Крикун В.В. Адміністративно-правовий механізм захисту об'єктів критичної інфраструктури: дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2021. 451 с.
16. Новіков Б.В., Сініок Г.Ф., Круш П.В. Основи адміністративного менеджменту: навч. посіб. Київ. «Центр навчальної літератури», 2004. 560 с.
17. Труба Р. Єдиноначальність та погодження в реалізації окремих повноважень директора Державного бюро розслідувань. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 5 (267). С. 233–237.
18. Малиновський В.Я. Державне управління: навчальний посібник. Вид. 2-ге, доп. та перероб. Київ: Атіка, 2003. 576 с.
19. Про Дисциплінарний статут служби цивільного захисту: закон України від 05.03.2009 № 1068-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2009. № 29. Ст. 398.
20. Маруніч Г.І. Затягування цивільного процесу: сутність, правові наслідки та способи запобігання: дис. ... канд юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2018. 240 с.
21. Про міжнародні договори України : закон України від 29.06.2004 № 1906-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 50. Ст. 540.
22. Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 26.04.2018 № 340. *Офіційний вісник України*. 2018. № 57. Ст. 2000.